

Salbo och Vintermossen i Ljusnarsbergs socken

Förhistorisk snabböversikt

- **År 3000- f.Kr**

Besöker man Kopparbergs hembygdsmuseum kan man se [stenåldersfynd](#) (*trindyxa, skafthålsyxa* och en *sländtrissa*) som visar att det fanns bosättningar i Ljusnarsbergsbygden redan för 4-5000 år sedan. Dessa stenåldersmänniskor kom till bygden via havet! Vid den tiden gick en Östersjövik ända upp mot [Vasselhyttedalen](#) och där ovanför var de sammanflutna Sör och Norrsjöarna en enda grund sjö över Löatrakten. Rällsjön nådde långt uppåt Rällsälvstrakten och några kilometer längre upp låg Salbosjön och Ljusnarn.

Efter denna älvdal fanns fina betesmarker och fiskevatten som lämpade sig bra för bosättningar. Här bodde man i hyddor av stolpar och lera med en eldstad i mitten.

Vad som hände dessa första bosättare vet man inte mycket om. Klimatet var då betydligt mildrare och bok och ekskogar var vanligt utbredda där vår barrskog nu växer.

- **År 680-800 e.Kr**

I slutet av [vendeltiden](#) och under tidig [vikingatid](#) fanns en bosättning vid Råsvalen närmare bestämt vid Råsvalslund (*kallades för Råsvars gård på 1500-talet*) i nuvarande Guldsmedhyttan.

Århundraden därefter var ännu stora delar av Ljusnarsberg folktomt så när som på jägare och fiskare som kom vandrade eller via vattendragen tog sig fram till de fiskrika sjöarna och viltrika skogsområdena. De flesta kom via sjön Råsvalen och följde sedan Arbogaåns forsar upp mot sjöarna i norr, Ljusnarn, Olovssjön, Björken, Norr och Sör-Hörken.

Andra letade sig fram längs Hammarskogsån via Nyberget upp mot Rasbackstjärnen vid Kindla eller via Myggsjöarna och vidare ner mot Salbosjön.

- **År 1200-1300**

Vid en plats som senare kom att kallas Gudmundsäng har man påträffat en [pilspets](#) som har daterats till 1200-1300-talet.

Under detta århundrade påbörjades malmbrytningen i Stripa och Hafsta i Linde Bergslag.

- **År 1400-**

I början av 1400-talet fanns tre hyttor längs Hammarskogsån, Nybergshyttan, Gränshyttan och Danshyttan.

Fiskare och jägare drog sig upp längs vattendragen och vallhjonen följde samma väg med sina hjordar, från Gränshyttan förbi Myggsjöarna eller från Nybergshyttan längs bäckravinerna norrut mot Salbosjön. Kanske blev Salbo eller Saleboda en fäbodplats för Nybergsfolket?

- **År 1500-**

"Erik i Saleboda" är troligen den första namnkända bosättaren i Ljusnarsberg. Lasse Björnsson omtalas 1545 och 1549 finns två bosättare på platsen, Erik Olsson och Peder Folkesson. I gamla skrifterna sägs det

Salbo och Vintermossen i Ljusnarsbergs socken Förhistorisk snabböversikt

att Peder kan ha varit en munk. Saleboda eller Salbo var vid denna tid i den katolska kyrkans ägo och i närhet finns än idag en mosse som kallas Munkmossen och ett torp som heter Munkbro.

På 1550-talet bosatte sig många finnar vid Guldsmedshyttan, Ramsberg, Vasselhyttan och Löa. [Gustav I Eriksson Vasa](#) lockade med flera års skattefrihet för att få finnar att börja bosätta sig i de öde skogsområdena. Dessa första finnar har man kallat "gammelfinnar" till skillnad mot de som kom i början av 1600-talet, [skogsfinnar eller svedjefinnar](#).

- **År 1600-**

En av de första svedjefinnarna i Ljusnarsbergsskogarna var Henrik Nilsson Verduinen som härskade över ett nästan gränslöst hemman i början av 1600-talet. Trettio år senare sägs att många av bosättarna kring Ljusnarsbygden vara hans söner eller mågar som fått ta upp egna gårdar i utkanten av det väldiga område som han ansåg som sitt, mest hela socknen!

Enligt bergmästaren i Ljusnarsberg 1761-1793 , [Erik Odelstierna d.y.](#), kom det sju bröder ifrån Finland i slutet av 1500-talet, varav den ena Henrik Werre(Wärri) stannade i [Vintermossen](#)

Läs mer i "Ljusnars-Kopparberg en Hembygdsbok" eller i Karl Hults "Ljusnarbergs krönika från 1918" finns på [biblioteket i Kopparberg](#)

